

Fylkesstyret:

Namn	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post
Oddvar Mikkelsen , 6640 Kvanne	Fylkesleder	Møtt	41460565	oddvarm74@gmail.com
Gunnhild Overvoll , 6200 Stranda	Nestleder	Møtt	97164856	gmover@online.no
Petter Melchior , 6214 Norddal	Styremedlem	Møtt	92283477	petter.melchior@gmail.com
Odd Bjarne Bjørdal , 6156 Ørsta	Styremedlem	Møtt	95928731	oddbjarne.bjordal@tussa.com
Vegard Smenes , 6530 Averøy	Styremedlem	Møtt	99786830	vsmenes@gmail.com
Marte Halvorsen , 6687 Valsøyfjord	1. vara	Møtt	93423436	marte.halvorsen@svorka.net
Merete Bolme , 6613 Gjøra	Nestleder BKL	Forfall	90967963	mbolme@outlook.com NY e-post
Edvard Bele Sæterbø , 6650 Surnadal	Fylkesleder BU	Forfall	95524840	edvardbele@msn.com
Til orientering:				
Rita Dyrnes Flatvad , 6612 Grøa	2. vara		90755034	rita.flatvad@gmail.com
Tore Våde , 6110 Austefjorden	3. vara		91689336	tore.vade@tussa.com
Sekretariatet				
Arnar Lyche	org.-sjef	Møtt	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	rådgiver	Møtt	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	førstekonsulent	Møtt	90954787	atle.frantzen@bondelaget.no
Rose Bergslid	rådgiver	Møtt	93003808	rose.bergslid@bondelaget.no

Protokoll fra styremøte i M&R Bondelag onsdag 14. desember 2016 kl 10.30 – 18.30 på Tine Elnesvågen sitt møterom, Fræna

Meierisjef **Svein Arne Bjørgum** orienterte om TINE sitt anlegg i Elnesvågen, som har 65 ansatte. Meieriet driver produksjon av rund Jarlsberg, Sveitserost, Nøkkelost og Brunost. Anlegget produserer ca. 8700 tonn hvit- og brunost av ca. 72 millioner liter melk per år. Av dette 6.288 tonn kvitost, hovedsaklig rund Jarlsberg. Dagsproduksjon 25 tonn, på en vanlig dag brukes 270.000 liter mjølk. Er største eksportanlegget til Tine. USA største avtaker av Jarlsberg. Det går med ca 10,5 liter mjølk for hver kilo ost som produseres.

Deretter hadde styret møte med **leder i eierutvalg Tine Midt, Kenneth Høyning**, Gjernes, og **konsernstyremedlem i Tine, Norvald Dalsbø** fra Stadlandet i Sogn og Fjordane.

Bakgrunnen for møtet var at TINE og Bondelaget har dels gitt ulike signal i enkelte saker. En ser det som viktig at en på fylkes og regionalt nivå har god dialog om vegen framover. Tema som ble drøftet var bl.a. Tine sin transport og omdømmebygging, produksjonstilpassning, kvoter, bortfall av eksportstøtte, landbruksmelding og politikk, klima, økologisk, norskandelen i foret, rollefordeling mellom Tine og Bondelaget.

*Styret og ansatte på møtet med Tine i Fræna.
Fra venstre: Atle Frantzen, Odd Bjarne Bjørdal, Gunnhild Overvoll, Oddvar Mikkelsen, Kenneth Høyning (TINE), Svein Arne Bjørgum (TINE), Norvald Dalsbø (TINE), Arnar Lyche, Vegard Smenes, Petter Melchior, Marte Halvorsen og Rose Bergslid
(Foto: Arild Erlien).*

Etter lunsj ble det holdt styremøte i Møre og Romsdal Bondelag kl 13.30 – 17.15.

Kl. 17.30 – 18.30 var det julemiddag for styret og ansatte på en restaurant i Elnesvågen.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: PB 2047 Moldegård 6402 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet: www.bondelaget.no/moreogromsdal
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA			

Faste saker for styret i Møre og Romsdal Bondelag:**1/2016 Godkjenning av sakliste**

Vedtak: Innkalling og sakliste godkjent

2/2016 Godkjenning av protokoll fra styremøte 3. oktober 2016

Vedlegg: Protokoll, som også er utsendt på e-post tidligere.

Protokoll ligger her hjemmeside: <http://www.bondelaget.no/styreprotokollar/category2651.html>

Vedtak: Protokoll fra styremøte 3. oktober godkjent

3/2016 Medlemsutvikling og medlemsverving

Vedlegg: Medlemsstatistikk pr 14. desember 2016

Medlemstall pr 31/12-2015: 3.307

Endring hittil i 2016: - 1

Medlemstal pr. 13/12-2016: 3.306

Nyinnmeldte hittil i 2016: 143

4/2016 Referat fra møter og arrangementer (siden siste styremøte)**4.-6. oktober: Ta grep-kurs. Oslo. Gunnhild Overvoll.**

Første av tre samlinger i Norsk Landbruksamvirkes mentorprogram Ta Grep-kurs 2016/2017.

12. oktober: Nettverkssamling for jordvernforeningene. Oslo. Atle Frantzen

Norges Bondelag inviterte jordvernforeningene i fylkene til nettverkssamling for å utveksle erfaringer og se på muligheter for å kunne dra veksel og samarbeide om felles saker.

Møte med politiske partier:

Fylkeskontoret sendte 12. oktober på vegne av fylkesleder og nestleder ut følgende e-post til politiske partier v/ fylkeskontor og i tillegg gruppeleder og/eller fylkesleder i Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet:

Møre og Romsdal Bondelag har avtalt møte med enkelte partier i forbindelse med Fylkestingsmøtet i Geiranger 17. oktober. Vi blir der fra ettermiddagen søndag 16. oktober og kan bli til Fylkestingsmøtet starter mandag.

Vi ønsker å møte alle partier til en diskusjon om statsbudsjettet og om valgprogram 2017 i løpet av høsten. Dersom dere har anledning til å møte oss i ca 30 minutter før fylkestingsmøtet starter setter vi stor pris på det, enten søndag ettermiddag/kveld eller mandag formiddag.

Gruppeleder i Høyre, Charles Tøsse, svarte:

Eg ser ikkje for meg at det vert tid til overs innanfor tidsramma. Dessutan er ikkje vår fylkesleiar Geir Ove Vegsund til stades i Geiranger. Eg føreslår derfor at vi finn eit anna høveleg tidspunkt å møtes. For Høgre vil vår fylkessekretær Odd Harald Karlsen vere kontaktperson for å finne høveleg tidspunkt.

16. oktober: Møte med fylkesstyret og fylkestingsgruppa i Senterpartiet. Geiranger. Oddvar Mikkelsen, Gunnhild Overvoll. Møtet holdt i forkant av fylkestinget 17.-19. okt. Tema: statsbudsjettet og valgprogram 2017.

16. oktober: Møte med fylkesstyret og fylkestingsgruppa i Arbeiderpartiet. Geiranger. Oddvar Mikkelsen, Gunnhild Overvoll. Møtet holdt i forkant av fylkestinget 17.-19. okt. Tema: statsbudsjettet og valgprogram 2017.

Oppsummert til styret:

Bondelaget ga partiene innspill til partiprogrammene. Gode tilbakemeldinger fra politikerne. Mange konkrete spørsmål. Ap ville ta tak i AS-landbruket. Ap ønsket regionalt møte med Bondelagene i Midt-Norge. Ap opptatt av skogsveger. Møtte 15-20 personer fra hvert parti.

18. oktober: Møte om Reindrift og beitekonflikter, Surnadal. Oddvar Mikkelsen, Arnar Lyche. Drøftet erfaringer med reindrift og konflikter knyttet til beitebruk i Surnadal og Selbu. Reindrift i Trollheimen:

- Reindriften i Trollheimen er Norges sør-vestligste sør-samiske tamreindrift. Det beites i to fylker - Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal, og kommunene Rennebu, Oppdal, Meldal, Midtre Gauldal, Sunndal, Surnadal og Rindal. Det har siden slutten av 1800-tallet forekommet tilfeller av reindrift i ulike deler av Trollheimen. Reindriften har hele tiden vært omstridt og grunneiere har i flere rettsavgjørelser og offentlige vedtak fått medhold i at reindriften har vært ulovlig fram til frivillige avtaler ble inngått og beiterett ble ekspropriert på 1980-tallet.
- Reindriften i Trollheimen har en vinterflokk på 1.600 dyr, fordelt på fem sjettedeler - familiene Kant og Renander, bosatt på Nerskogen. Sjetten er en gruppe reineiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer.
- Reindriften i Trollheimen drives på særskilte vilkår, og en egen særlov (Trollheimsloven) for Trollheimen sikrer den samiske reindriften i dette området.
- Reindriften bygger på gamle tradisjoner, men er samtidig en næringsutvikling med moderne virkemidler.
- Ulikheter: Ulike kulturer, og delvis historie. Eiendomsrett versus bruksrett. Lite kunnskap om hverandre sine næringer? Landbruket en større økonomisk næring, viktig for alle bygder i fylket. Ønske om mer intensiv bruk av utmarka. Rein på innmark, ulike lovregler. "Få" reindriftsutøvere, "mange" bønder.
- Likheter: Produksjonsbegrensninger (areal, kvoter, konsesjonsregler). Rettighetsbegrensninger – beiterett, jaktrett, osv. Lite kunnskap om næringen blant folk flest og politikere. Bruker utmarka mer eller mindre ekstensivt – verdiskaping av ressurser som ikke kan brukes på annen måte (!) Ressurs- og arealutfordringer (LFNR). Jordvern. Rovdyrutfordringer. Driftsøkonomi: omtrent samme driftsoverskudd pr årsverk. Rasjonalisering og tekniske nyvinninger – nedgang i arbeidsforbruk men stabil produksjon. Ansvar for husdyr på beite. Lang historie med samkvem, samarbeid og konflikt.

Møte om reindrift i Trollheimen sammen med Sør Trøndelag Bondelag og grunneiere fra Surnadal og Oppdal. Gjennomgang av historien bak reindriften i Trollheimen og informasjon fra grunneierne om nye lovparagrafer som kan komme dersom den nye sameretten blir innført slik forslaget foreligger. Informasjon fra Jon Gisle Vikan om hvordan Sør Trøndelag Bondelag håndterer konflikter mellom samer og grunneiere/bønder.

Følger opp med gjennomgang av mottatt sammendrag av samerettsforslaget fra grunneierne og vurderer å be om møte med juridisk avdeling i NB.

24. oktober: Innspillmøte om revidering av forvaltningsplan for store rovdyr i region 6 Midt-Norge. Møtet holdt i Molde, og arrangert av Rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge. Frist for uttale/innspill til rovtilnemnda var satt til 1. november.

Frå Møre og Romsdal Bondelag møtte Odd Bjarne Bjørdal og Atle Frantzen. Til saman deltok ca 30 pers inkl repr frå organisasjonar, kommunar, rovtilnutval, beitelag, fylkesmennene og rovtilnemnda. Det blir gjennomført eitt slikt møte i kvar av dei 3 fylka i regionen. Innleiingsvis vart det orientert om gjeldande forvaltningsplan. Deretter var det innspel frå mange av dei framførte. Saman med skriftlege innspel (svarfrist 1.11.) er det tanken at dette skal vera innleinga til revisjon av gjeldande forvaltningsplan. M&R BL kjem med eige innspel innan fristen. Det vil bli ordinær høyring på framlegg til revidert forvaltningsplan i løpet av 2017. I møtet i rovtilnemnda i etterkant vart det klart gitt uttrykk for at dette var det av dei 3 gjennomførte møta som har hatt breiast deltaking og størst engasjement.

24. og 25. oktober: Møte i rovtilnemnda region 6 Midt-Norge. Atle Frantzen møtte som observatør.

Møtet var i Molde i etterkant av innspelsmøte revidering forvaltningsplan region 6. Frank Sve møtte kun 1. dag. Ingen vara. Frank Røym møtte frå Sør-Trøndelag Bondelag, og for øvrig bra frammmøte av observatørar frå M&R.

Av aktuelle saker:

Orienteringssaker:

- Fleire i nemnda var skeptiske til at skadefellingstillatelsen i Sunndal i august ikkje vart fornya.
- Felt 1 jerv i Surnadal 1.10., kvoten for felling av jerv i sone utan mål om yngling i M&R ikkje fylt.

Oppfølging av brev frå Klima- og miljøministeren om tidlegsanking:

- FM i Sør-Trøndelag har rekna på kostnader med tidlegsanking.
- Det vil bli send rapport til KMD om erfaringar med dette.
- Ser ut til å vera relativt stor enighet om at tidlegsanking ikkje er eit godt tiltak på permanent basis, men at det som akuttiltak er bra.

Samordning av forvaltning av jerv:

- Rapport vart presentert. Plansjer blir send ut.
- Så langt synest stemninga å vera at det kan vera ønskje om justering av jervesonene, men at kvar rovviltnemnd skal ha full myndighet i sin region, men med ei eller anna form for samordning i tilstøytande grenseområder.

Evaluering av regional rovviltforvaltning:

- Rapport vart presentert.
- Det vart stilt mange spørsmål, særleg knytta til soneforvaltninga.
- Skal sjå om det er muleg å få tak i plansjer.

Kvotefor kvotejakt på gaupe:

- Vedtak i samsvar med innstilling. (Trass i at repr frå M&R ikkje var til stades..):
- Ynglemålet i region 6 er nådd, med 12 ynglingar. Nemnda kan dermed fastsetja kvote.
- Del av vedtak som direkte berører M&R:
- Hodyrkvote for yngleområdet i M&R: 1 vaksen hogaupe. (Nordmøre.)
- Generell kvote for yngleområdet i M&R: 2 gauper.
- Kvotefri jakt i M&R med unntak av yngleområdet på Nordmøre.

Ekstraordinære uttak av jerv:

Nemnda ønskjer at områder utan mål om yngling blir prioritert.

Ekstrasak/eventuelt:

Oppfølging av brev frå Ulvådalen Sauesankelag om søknad om løyve til felling av jerv:
Vedtak: Løyve innvilga, men gjeld ikkje berre Ulvådalen. Info blir ettersend.

27. oktober: Strategiseminar i NORSØK, Tingvoll. Oddvar Mikkelsen holdt innlegg.

Hva mener samarbeidspartene om NORSØK sine oppgaver og roller framover? Tre innledninger v/ M&R Bondelag, Fylkesmannen i M&R og Debio.

Oddvar Mikkelsen innledet om hva Norsøk bør arbeide med framover. La vekt på at NORSØK må sikte mot å bli premissleverandør for miljøriktig landbruk. Bli med på å definere en del nyord og fyll dem med innhold. Ta definisjonsmakt til en del begreper og legg vekt på å formidle kunnskap både populært og vitenskapelig.

28. oktober: Møte i styringsgruppa prosjekt "Økt sau- og storfekjøttproduksjon i M&R".

Molde. Inge Martin Karlsvik er Bondelagets representant i prosjektet.

Møtet drøftet gjennomgang av 2. året i prosjektet, Økonomistatus i prosjektet, Markedssituasjonen på sau og storfe, og Innspill til siste prosjektår.

Prosjektrapport 2. år med status for prosjektet fra 1.9.2015 – 1.9.2016 er sendt fylkesstyret på e-post 26. oktober.

28. oktober: Møte med Venstre ved stortingsrepresentant Pål Farstad og fylkesleder Ola Betten, Fylkeshuset Molde.

Fra M&R Bondelag møtte Oddvar Mikkelsen, Gunnhild Overvoll og Arnar Lyche. Statsbudsjettet og konsesjonslov var hovedtema.

31. oktober: Samling for valgkomitelederne i Norges Bondelag

Alle lederne av valgkomiteene i Norges Bondelags fylkeslag var invitert til samling i Landbrukets Hus i Oslo. Leder i valgkomiteen i M&R Bondelag, Bente Bjerkeset Solenes, Gjemnes, fikk invitasjon direkte fra Oslo, men deltok ikke.

Gunnhild Overvoll deltok som medlem i valgkomiteen i Norges Bondelag.

31. oktober: Møte om grasfora. Storfjord kulturhus, Stranda. Arnar Lyche

Kjøtt og mjølk frå grasføra kyr har blitt ein stor trend i USA og no har trenden også kome til Noreg. I sommar lanserte Gilde ein heil ny produktserie rundt grasføra kjøtt.

Kva er bakgrunnen for trenden? Er denne type produksjon mogleg på våre kanter? Og er kua virkeleg ein klimaversting?

Desse spørsmåla vart teke opp av forskar Steffen Adler frå NIBIO og Arnar Lyche frå Bondelaget I tillegg gav produsent Rune Haram eit innblikk i satsinga si "grasføra kjøtt".

2. november: Møte i skogbruksgruppa for Landbruksmeldinga. Romsdalsmuseet i Molde. Oddvar Mikkelsen. Fokus på bruk av tre i bygg og på den nye skogmeldinga.**3. november: Stortingsrepresentant Else-May Botten (Ap) møtte tre kvinnebønder i Halså**

Det var stort presseoppmøte da Møre og Romsdal Bondelag inviterte stortingsrepresentant Else-May Botten (Ap) til møte med tre damer i Halså som har kuttet ut annet yrke for å bli bønder. Gardsbesøket var på garden hos Marte Halvorsen i Valsøyfjord.

Det var hovedfokus på at jordbruket generer arbeidsplasser. De tre damene i Halså som har kuttet ut annet yrke for å bli bønder er tidligere lærer Marte Halvorsen, tidligere sykepleier Ragnhild Liabø Fjeldstad, og tidligere ansatt i helse og omsorg, Trine Reinfjell Engdal.

Stortingsrepresentant Else-May Botten (Ap), som er oppvokst i Halså, fikk både se og høre at alle de tre bøndene har gjennomført større byggeprosjekt på gardene sine, og de har vært bevisste på å bruke lokale entreprenører til støtte for lokalsamfunnet. På den måten har de skapt positive ringvirkninger langt utover egen næringsvirksomhet.

På vegne av fylkesbondelaget stilte rådgiver Rose Bergslid fra Tingvoll. Hun har tidligere skrevet Bioforsk-rapporten «Toppleder i grønn kjeledress» - dybdeintervju med 12 kvinner om landbruket i Møre og Romsdal.

Både NRK-TV og NRK-radio, og avisene Tidens Krav og Driva stilte på gardsbesøket hos Marte Halvorsen, som også er leder i Halså Bondelag og styremedlem i Møre og Romsdal Bondelag.

4. november: Seminar om regenerativt landbruk, Landbrukets Hus i Hollendergata, Oslo
Rose Bergslid holdt foredrag om ku og klima.**4. november: Fagsamling Inn På Tunet (IPT), Norges Bondelag,** Oslo, Atle Frantzen
IPT-utvalget i Norges Bondelag og Norsk bonde- og småbrukarlag inviterte til fagsamling i nye Landbrukets hus.Skriftelig referat frå Atle:

Målgruppe var dei fylkesvise tilbydarnettverka/salgssamvirka m.v., samt repr frå fylkeslaga i Bondelaget. Deltakarar frå M&R var Sigmund Moen Trønsdal frå styret i tilbydarnettverket, samt Atle Frantzen. Tot ca 40 delt. Det har blitt gjennomført slike samlingar annakvart år, dei åra det ikke er nasjonal IPT-konferanse.

Tema i møtet:

- IPT som del av verksemda på garden.

- Korleis kan landbruket bidra ved integrering av flyktningar i kommunane ? v/Eva Khan, IMDI.
- Muligheter og utfordringar for kommunen som kjøpar av tenester, v/Ski kommune.
- Godkjenningsordninga for IPT og ny KSL-standard. v/Marit Strand, Matmerk.
- Håndbok - Dagaktivitetstilbud for personer med demens.
- Bruk av hest i IPT. Nytt kurs.
- IPT Norge SA. v/Hege Lindstrøm.
- Dokumentasjonskrav ved mva-kompensasjon v/Amund Johnsrud.

Det er laga ein nasjonal strategi for etablering av IPT Norge som samvirkeforetak. Hege Lindstrøm er leiar. Det er etablert / er under etablering fleire fylkesvise eller regionale salgssamvirke. Kvar region skal ha ein tilsett som skal ha til oppgåve å marknadsføra og selja IPT-tenester på vegne av tilbydarane. Kwart regionalt salgssamvirke melder seg inn i IPT Norge SA, som skal ha 20% provisjon på alt relevant salg i kvart regionalt salgssamvirke. I Møre og Romsdal er det kun etablert eit tilbydarnettverk med eige styre. Det er ikkje tatt stilling til om det skal etablerast eit regionalt salgssamvirke her.

Kommentert i styret:

Lokale firma har tilrettelagt tilbudet i noen kommuner, bl.a. på Stranda, og er organisert i Inn på Tunet. Viktig å få til salgsapparatet for Inn på Tunet. En del skepsis til 20 prosent provisjon.

7. november: Kurs nye nettsider for Bondelaget, Oslo. Arild Erlien

En ansatt ved hvert fylkeskontor deltok. Lansering av nye nettsider skjer i midten av desember. Målet med nye nettsider er at det skal bli enklere å publisere og ha en struktur på fylkessiden som er lettere å håndtere enn i dag.

10. november: Nettverksmøte for etablerte og potensielle andelslandbrukere i Møre og Romsdal. Arrangør: Oikos og Fylkesmannen.

Målgruppe var medlemmer i andelslandbruk som er oppstarta og de som ønsker å starte. Org.-sjef i Bondelaget, Arnar Lyche, var blant innlederne.

11.-12. november: Ledermøte M&R Bondelag. Grand Hotell, Åndalsnes

Oppsummering ledermøtet i SAK 46/2016 **nedanfor**.

14. november: Styremøte Voksenopplæringsforbundet i Møre og Romsdal. Molde.

Atle Frantzen sitter i styret som representant fra M&R Bondelag.

14. november: Nasjonalparkstyret for Reinheimen - årleg møte i rådgjevande utval.

Åndalsnes. Fridjon Døving, Valldal, møtte som M&R Bondelag sin representant i utvalet.

Reinheimen nasjonalpark, 6 tilhøyrande landskapsvernområde og 1 naturreservat, vart oppretta i statsråd 24. november 2006. Nasjonalparken er den tredje største nasjonalparken i Noreg, og vernet omfattar totalt 2600 km² i Lesja, Skjåk, Vågå og Lom kommunar i Oppland, og Norddal og Rauma kommunar i Møre og Romsdal. Samlinga sette fokus på at verneområdet er 10 år, og fokus på erfaringar.

15. november: Innovasjonsfestival: Nye muligheter i landbruket, Åndalsnes, Rose Bergslid

Landbruket er betraktet som en tradisjonell næring, men her det store endringer på gang.

- Ett av temaene satt fokus på var **driftsbygninger i tre**. Informasjon fra veiledningsapparatet, samt at Jon og Ingebrigt Landsem som har bygd nytt fjøs i tre i 2013 med mjølkkevotepå ca 400 tonn fortalte om sine erfaringer.
- **Bioenergi** har vært en satsing i landbruket lenge, nå er det en ekstra satsing på økt bruk av gardsvarme. Ingvar Kvanne fra NORSØK orienterte.
- Woldstad gård tatt i bruk **eldre driftsbygninger til servicenæring**. Dette har gitt både gleder og utfordringer. Gudrun Enga Woldstad orienterte om deres utviklingsprosess.

- Dataalderen inntar også landbruket. **NoFence** har utviklet bjeller som gjør at dyr kan holde seg innen beiteområder uten fysiske gjerdene. Gründeren Oskar Hovde Berntsen presenterte ideen.

17. nov: Åpent møte Landbrukets ØKOLØFT, Molde. Gunnhild Overvoll, Arnar Lyche To av inspirasjonsbøndene deltok på åpent landbruksmøte i regi av Landbrukets ØKOLØFT; Melkeprodusent Turid Haga Vange fra Vik i Sogn og gulrot- og potetbonde Jens Edvard Kase fra Rygge i Østfold. Styremedlem Norges Bondelag, Birte Usland, var blant innlederne om Hvorfor ønsker vi økt satsing på økologisk produksjon? Samlet ca 40 deltakere. Møtet arrangert av Landbrukets ØKOLØFT. M&R Bondelag bidro med markedsføring av møtet, og tok imot påmeldinger.

18. november: Prosjektgruppemøte - Auka bruk av gardsvarme i M&R. Arnar Lyche Prosjektet skal gi råd til de som ønsker å bygge gardsvarmeanlegg; i hovedsak anlegg som baserer seg på ved, flis og/eller biogass. Prosjektet vil også kunne gi råd for varmesalg-sanlegg og anlegg som kombinerer bruk av bioenergi og solenergi. Gjennom prosjektet skal det arrangeres fagdager for å vise hvordan teknologi og ulike løsninger fungerer samt for å få informasjon om tilskuddsordningen til Innovasjon Norge.

21. november: Temakurs for regnskapskontor, Ålesund

Det årlige temakurset for samarbeidende regnskapskontor og medlemmer i Økonomiforbundet holdt i forkant av skattekurset. I år holdt kurs om jus for regnskapsførere ved advokat Trond Olsen fra Skattebetalerforeningen. 40 deltakere.

Kurset holdt på Quality Hotel Waterfront i Ålesund. Kursvert fra M&R Bondelag Arild Erlie.

22.-23. november: Skattekurs for regnskapskontor, Ålesund

Bondelagets årlige skattekurs arrangeres eksklusivt for ansatte på Bondelagets samarbeidende regnskapskontor. Kurset holdt i år på Quality Hotel Waterfront i Ålesund. Forelesere fra Bondelagets Servicekontor AS var advokat Rune Rylandsholm og daglig leder i Follo Regnskap, Torbjørg Kylland. Skattekurset har som målsetting å gi en bred gjennomgang av relevante skatte- og avgiftsfaglige nyheter slik at regnskapsfører er faglig oppdatert til det kommende årsoppgjøret. 74 deltakere. Kursvert M&R Bondelag Arild Erlie.

22. november: Telefonmøte styret og fylkesledere i Norges Bondelag. Oddvar Mikkelsen. Tema: Pelsdyrmeldinga. Jordbruksmeldinga. Klimasatsinga i landbruket.

23. november: Møte om oppfølging mosjon og løsdriftskrav. Marte Halvorsen, Rose Bergslid og Arnar Lyche. Veterinær i Norges Bondelag, Anja Fyksen Lillehaug, med på gardsbesøk hos Johan Sigmund Heggem i Gjernes, og Jorunn Gunnerød og Kjersti Ellingsgård i Molde.

24. november: Samling for grøntkontakter. Norges Bondelag. Oslo

Norges Bondelag inviterte til samling for fylkeslagenes grøntkontakter. Grøntkontakt i M&R Bondelag, Audun Skjervøy, Valldal, fikk invitasjon. Ikke fått melding om han deltok på møtet.

25. november: Bondelaget gratulerte med verdens beste ost, Tingvollst

Fylkesleder Oddvar Mikkelsen, organisasjonssjef Arnar Lyche og rådgiver Rose Bergslid framførte gratulasjoner og overrekte gave til Tingvollstos Kristin, Solvor og Gunnar Waagen. - Gratulerer med verdens beste ost. Dette er et bevis på at det som mange vil beskrive som umulig faktisk er mulig, sa Mikkelsen.

- Dere har skapt et osteventyr som «raserer» hele Europas tanker og oppfatninger om hvor verdens beste ost skal komme fra. For den kommer nemlig fra Torjulvågen, sa fylkesleder Oddvar Mikkelsen da fylkeslaget troppet opp for å hedre verdensmesteren.

Gunnar Waagen ble i 2007 utnevnt til æresmedlem i Møre og Romsdal Bondelag etter lang og tro tjeneste for landbruket både lokalt, i fylket og nasjonalt. På 1980-tallet var han lokallagsleder i Tingvoll Bondelag i to omganger, han kom inn i fylkesstyret i Møre og Romsdal Bondelag fra 1987, nestleder fra 1988, var fylkesleder i perioden fra 1991 til 1994, og var medlem i sentralstyret i Norges Bondelag fra 1993 til 1998.

28. november: Planleggingsmøte Unge Bønder Samling 2017. Ansatte på fylkeskontoret. Samarbeid med Tine, Nortura og Felleskjøpet. Holdes lørdag 28 og søndag 29. januar på Hotel Sagafjord, Sæbø i Ørsta,

28. november: Møte i aksjonskomiteen Norges Bondelag, Oslo, Oddvar Mikkelsen.

Aksjonsutvalget i Norges Bondelag består av leder Einar Frogner, styremedlem i Norges Bondelag, Oddvar Mikkelsen fylkesleder i Møre og Romsdal, Trond Ellingsbø fylkesleder i Oppland, Astrid Solberg, organisasjonssjef, Tora Voll Dombu, leder i NBU, Lise Boeck Jakobsen, kommunikasjonssjef og Unni Hellebø Andreassen, organisasjonssjef i Troms.

Målet er alltid å forhandle seg fram til en avtale, men er det ikke mulig, skal Bondelaget gjennomføre aksjoner. I henhold til Norges Bondelags lover skal alle lokallag ha aksjonsberedskap.

Utvalgets oppgave er å vurdere og å foreslå aksjoner hvis det blir brudd i jordbruksoppgjøret i valgåret 2017. Utvalget skal ferdigstille sitt arbeid i løpet av sen vinteren. Fristen for innspill er 13. januar 2017.

29. november: Møte mellom grunneiere i Trollheimen og Miljødirektoratet om sammensetning av styret for verneområdestyret. Oddvar Mikkelsen.

Invitert med på møte med Miljødirektoratet i Trondheim sammen med grunneiere i Trollheimen for å diskutere utvidelse av styret med flere medlemmer inkludert grunneiere. Styret har enstemmig to ganger vedtatt at de ønsker å utvide styret med to grunneiere. I dag er det bare folkevalgte fra kommunene og fylkene og to fra sametinget. Direktoratet har foreslått å utvide styret også med en fra Turistforeningen, en fra FNF, en fra Sau og geit og en fra reindrifta. Vi foreslo at det blir utvidet slik styret har bedt om. Dette er en prøveordning som skal gjennomføres i Trollheimen og i nyopprettede Jomfruland og Raet nasjonalpark. I sistnevnte er forslaget fra direktoratet slik styret i Trollheimen ønsker.

M&R Bondelag arbeider for øvrig med et brev fra fire fylkeslag om grunneierrepresentasjon i Dovrefjell nasjonalpark sitt rådgivende utvalg. Vi vurderer også hvor godt representasjonen fungerer i Reinheimen. Grunneierrepresentasjon i forvaltning av utmark er et forsømt tema fra Bondelaget.

1. desember: Møte i grovfôrgruppa Grønn Forskning, Stjørdal. Oddvar Mikkelsen

Oppstartsmøte for alle sju næringsgruppene i Grønn forskning. Oddvar deltar i grovfôrgruppa sammen med leder Sverre Heggset og Arne Magnus Aasen. Andre grupper er Småfe, Storfekjøtt, Melk, Grønt, Korn og en ny gruppe for grønn og blå sektor. Gruppa fokuserte på å tenke klima med vekt på lystgass og går videre med tre mulige prosjektsøknader ut fra dette. Det var også diskutert hvordan gjøre tidligere forskning tilgjengelig. Det er mye god forskning som ligger i analog form i hyller og skuffer og mye ny forskning foregår på tema der kruttet er oppfunnet før. Sløsing med penger og folk å forske på nytt når man kan hente fram kunnskap som ligger der.

2. desember: Møte om planlegging av landbrukskonferanse i Ørsta 2017. Gunnhild Overvoll. Odd Bjarne Bjørndal

Elles til stades på møtet var landbrukssjef, næringssjef og lokale tillitsvalde i landbruket. Konferansen vart bestemt til **fredag 21. april.**

5. desember: Åpen temadag om jordvern, Tingvoll. Arnar Lyche. Atle Frantzen

Bidragstyttere var fagfolk på jord, arealforvaltning, landbruk og lovverk, samt ordførere på Nordmøre. Verdens jordverndag ble markert mandag 5. desember over hele verden. På Tingvoll blir det denne dagen invitert til en åpen temadag om jordvern på Tingvoll Fjordstuer. Bidragstyttere i arrangementet er fagfolk på jord, arealforvaltning, landbruk og lovverk, samt ordførere på Nordmøre.

50 deltakere. Målgruppe var politikere, medlemmer av planutvalg og administrasjon i kommunene, bønder, grunneiere og alle andre som er opptatt av hvordan jorden blir forvaltet.

Program:

- Åpning ved Frank Madsøy, landbruksdirektør i Møre og Romsdal
- Bonden – en forutsetning for jordvern, ved Rose Bergslid, NORSØK.
- Matjordas økosystem, om livet i ei levende matjord v/ Reidun Pommeresche, NORSØK
- Jordvern og reglene i jordloven og plan- og bygningsloven, ved Gunvor Fossholt Ytterstad, jurist hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal
- Slik er jordvernet i vår kommune, ved Ola Rognskog, ordfører i Halså
- Ordførerne i Aure, Rindal, Surnadal, Sunndal, Smøla, Kristiansund, Averøy, Eide, Gjemnes og Tingvoll får fem minutter hver til å fortelle om jordvern i sine kommuner. Deretter paneldebatt med innleiderne.

Arrangør var Jordvern Møre og Romsdal i samarbeid med Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal Bondelag, Møre og Romsdal Bonde- og småbrukarlag og NORSØK.

6. desember: Tingvollst. Radio og TV intervju om mottaksplikt. Oddvar Mikkelsen

Snakka også om markedsregulering, transportstøtte og forventninger til landbruksmeldinga.

Hjemmeside 7. desember: Tingvollst hadde ikke eksistert uten mottaksplikta

Osteverdensmester Kristin Waagen i Tingvollst sier til NRK at mottaksplikta som samvirke har er alfa og omega for dem. - Uten Tine måtte vi ha ystet hver helg året rundt fordi kyrne produserer like mye uansett. Tine henter det vi til enhver tid har til overs.

Nå i desember skal landbruks- og matminister Jon Georg Dale etter planen legge fram en stortingsmelding om jordbruket. Et av forslagene han har på bordet sitt fra et regjeringsoppnevnt utvalg er avvikling av mottaksplikten. Tingvollst advarer Dale på det sterkeste å følge dette forslaget fordi lokalmatprodusenter og distriktslandbruket vil bli skadelidende.

Tirsdag 6. desember stilte både NRK Radio og NRK TV i Møre og Romsdal opp hos osteverdensmesteren på Tingvoll med fokus på mottaksplikta. – Osten hadde ikke eksistert uten mjølkebilen, var Kristin Waagen sitt klare budskap. Hun mener Tingvollst ikke hadde startet opp for 13 år siden uten mottaksplikta.

Fylkesleder i Bondelaget, Oddvar Mikkelsen, fulgte opp overfor NRK med at bøndene trenger denne ordninga for å kunne drive gard. – Jo lengre unna garden ligger et meieri, dess mer avhengig er bonden av mottaksplikta. Uten den hadde all produksjon blitt sentralisert.

Vil ikke endre mottaksplikta

Til NRK Møre og Romsdal 7. desember svarer landbruks- og matminister Jon Georg Dale (Frp) at verdensmester Tingvollst kan ta det med ro. Det er ikke aktuelt å endre Tine sin mottaksplikt for melk. - Tingvollst og bøndene har ikke noe å frykte. Jeg mener mottaksplikten i fungerer godt, det sikrer at bøndene får avsetning for melka til meieriene. Det bidrar også til at det er konkurranse i meierimarkedet. I sum mener jeg mottaksplikten fungerer godt, at vi derfor bør videreføre den som i dag.

8. desember: Møte med trønderne om Grønn Forsking. Fylkeshuset, Molde. Arnar Lyche Fylkesmannens landbruksavdeling har invitert i Møre og Romsdal frå Småbrukarlaget, Bondelaget, Fylkeskommunen, Landbruk Nordvest, Felleskjøpet Agri, Tine.

Frå Sør-Trøndelag møtte Lars Morten Rosmo (leder i Sør-Trøndelag Bondelag og styreleder i Landbruk 21), Maria Luces (prosjektleder i Landbruk 21) og Kirsti Margrete Haave Myran (prosjektleder Grøn Forsking Midt-Norge). Tema:

- Presentasjon av Landbruk 21 og diskusjon rundt M&R og Landbruk 21.
- Grøn Forsking Midt-Norge – roller, styre, organisering, FoU-strategi

- Fylkesmannen i M&R om prosjektarbeid, næringsutvikling, landbruksmelding.
- Litt om det som skjer i Trøndelag (fusjon mellom fylka, NIBIO Kvithamar, NLR).

Kommentert i styret:

Sør-Trøndelag vil legge fram forslag for hvordan de vil ha med Møre og Romsdal i arbeidet med Landbruk 21. Når dette er klart, legges det fram ei sak for fylkesstyret på nyåret.

9. desember: Arbeidsmøte om økt bruk av jordbruksarealer ute av drift og ubrukte utmarksbeiter, Tingvoll. Rose Bergslid, Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche.

9. desember: Telefonmøte kl. 19.30-20.30 for styret om ny Stortingsmelding om landbruk
Frå styret: Oddvar Mikkelsen, Gunnhild Overvoll, Petter Melchior, Vegard Smenes, Marte Halvorsen. Forfall: Odd Bjarne Bjørdal. Frå fylkeskontoret: Arild Erlie og Arnar Lyche

13. desember: Grønn Forskning - styringsgruppemøte for både den gamle og den nye styringsgruppa. Stjørdal. Oddvar Mikkelsen.
Fylkesleder i M&R Bondelag, Oddvar Mikkelsen, nytt styremedlem.

5/2015 Representasjon, invitasjon og planlegging av nye møter og arrangement

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
14. des	Fylkesstyremøte		Styret
2017			
4. januar	Fylkesstyremøte		Styret
20. januar	Frist for lokallaga forslag til valnemnda		
jan / feb.	Møte i valnemnda		
ca. 1. feb	Lokallaga frist sende inn saker fylkesårsmøte		
28.-29. Jan	Samling for unge bønder		
15. februar	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
24. Feb	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
3. mars - fre	Landbrukskonferanse	Alexandra, Molde	Landbruksinteresserte
4. mars - lør	Årsmøte M&R Bondelag	Alexandra, Molde	Lokallaga, fylkeslaget
9. mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
6.-7. april	Fylkesstyremøte		
1. juni	Styremøte og møte med årsmøteutsendingene		

15. desember: Møte skoggruppa Landbruksmeldinga. Oddvar Mikkelsen

16. desember: Telefonmøte Vestlandfylka om landbruksmeldinga.

11. januar: Representantskapet i Norges Bondelag. Oslo. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche
Tema: Vedtak/resolusjon om regjeringens jordbruksmelding

12. januar: Organisasjonssjefsamling, Norges Bondelag, Oslo. Arnar Lyche

18. januar: Kornkonferanse, Oslo.

27. januar: Midt-Norsk samarbeidsråd, Stjørdal. Oddvar Mikkelsen, Arnar Lyche.
Foruten vanlige årsmøtesaker planlegges det møte om Ny landbruksmelding og konsekvenser for Midt-Norge: Statsråd Dale presenterer ny landbruksmelding. Innlegg fra forskerhold (Bjørn Egil Flø?) Kommentar fra Lars Petter Bartnes, leder Norges Bondelag. Paneldiskusjon med Tine (Nils Asle), Nortura (Oddveig Gikling-Bjørnå), FKA (Harald Lein), NBS (Stein Brubæk) og NB (Lars Petter Bartnes). Debattleder Øystein Syrstad
Vedlegg: referat fra AU-møte i Midt-Norsk Samarbeidsråd 14. november.

28.-29. januar: Unge Bønder samling, Hotel Sagaffjord, Sæbø i Ørsta.
Samarbeid med Tine, Nortura og Felleskjøpet.

1.februar: Møte i styringsgruppa for prosjekt «Økt sau og storfeproduksjon i Møre og Romsdal»

Avtroppende leder i styringsgruppa Inge Martin Karlsvik og fylkesstyrets nyoppnevnte repr i gruppa, Odd Bjarne Bjørdal, møter for Bondelaget.
Møtet skal drøfte ny prosjektplan for utviding av prosjektet.

11. februar: Temadag Eierskifte i Ørsta

Ved Bondelagets samarbeidsadvokat Ole H. Rødstøl

27. mars – 7. april: Vårkampanjen 2017

Norges Bondelag har sendt følgende informasjon til lokallagene:

Politikerne og folk flest har for lite kunnskap om norsk matproduksjon og verdiskapingen i norsk landbruk. Det er derfor vår oppgave å bidra til økt kunnskap! Norges Bondelag vil også i år kjøre en kampanje i forkant av jordbruksforhandlingene, som det er viktig at lokal-laga deltar i. Detaljene er ikke klare enda, men lokalpolitikere blir ei viktig målgruppe.
Hovedkampanjen vil vi kjøre de to siste ukene før påske, det vil si fra 27. mars til 7. april.

Søndag 27. august: Åpen gård 2017

Fellessdatoen for Åpen Gård-arrangementer vil i 2017 være søndag 27. august.
Det vil være mulig å melde på sitt arrangement rett over nyttår, med påmeldingsfrist 15. april.

6/2015 Lokallagene - presseklipp, aktiviteter og møter

7/2016 Andre saker

7. 1. Saker frå Bygdekvinnelaget:

M&R Bygdekvinnelag hadde datakurs på Felleskjøpets møterom i Molde 29. oktober.

7.2. Saker frå Bygdeungdomslaget

7.3. Hjemmeside 11. oktober: Saknar fokus på verknadane av tidlegsanking

Møre og Romsdal Bondelag meiner det er behov for ei betre klargjering av erfaringane med tidlegsanking før dette utan vidare blir brukt som tapsreducerande verkemiddel. Det er ikkje sett fokus på kva verknader det har for beitenæringa, m.a. om det praktisk let seg gjennomføre, muligheter for tilgang til innmarksbeite og konsekvensar av auka behov for vinterfor.

Det skriv fylkesleiar Oddvar Mikkelsen og styremedlem Odd Bjarne Bjørdal i Møre og Romsdal Bondelag i eit brev som er sendt til Miljødirektoratet, Møre og Romsdal fylkeskommune, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Klima- og miljødepartementet, Sunndal kommune og Rovviltneimnda i region 6 Midt-Norge.

Vedlegg: Brevet sendt 11. oktober: Skadefelling av jerv og tidlegsanking av beitedyr

7.4. Hjemmeside 2. november: Yngleområdet for gaupe må ikkje utvidast

Det bør framgå kva verknader vedtak i nemnda vil kunne få for utmarks-/beitenæring. Sonebasert forvaltning er pr i dag truleg det beste. Leggja til rette for ei meir effektiv jaktutøving. Yngleområdet for gaupe i Møre og Romsdal må ikkje utvidast. Nasjonalt viktige kulturlandskap bør ikkje inngå som prioritert yngleområde for rovdyr. Jakt på rovdyr bør i større grad kunne samordnast med jakt på hjort og villrein.

Det skriv fylkesleiar Oddvar Mikkelsen og styremedlem Odd Bjarne Bjørdal i nokre av innspelane som M&R Bondelag har til revisjon av forvaltningsplan for store rovdyr i rovviltregion 6.

Vedlegg: Brev 31. okt: Innspel til revisjon av forvaltningsplan for store rovdyr, rovviltregion 6

7.5. Pressemelding 6. oktober: - Risikoprojekt fra regjeringa

- Regjeringa benytter nok en gang anledninga til å angripe familielandbruket i sitt forslag til statsbudsjett, ved at aksjeselskapene løftes og unge bønders investeringsmuligheter svekkes, sier leder i Møre og Romsdal Bondelag, Oddvar Mikkelsen fra Surnadal

I forslaget til statsbudsjett for 2017 som ble lagt fram torsdag, foreslår regjeringa å endre jordbruksfradraget fra kun å gjelde for enkeltpersoner til også å omfatte aksjeselskaper. Regjeringa gir nå selskaper utvida mulighet til å gå inn i drifta av norsk landbruk på bekostning av den selveiende bonden. Forslaget lar seg ikke kombinere med dagens krav om bosetting på gårdsbruk og regjeringa foreslår derfor også å fjerne boplikten.

- I Norge har vi tradisjon for personlig eierskap, at det er bonden som selv eier og driver gården. Denne organiseringen danner mangfoldet av små og store gårder over hele landet. Forslaget kan være positivt for noen bønder på kort sikt, men det er et risikoprojekt for norsk landbruk på lengre sikt, sier leder i Møre og Romsdal Bondelag, Oddvar Mikkelsen.

Dette forslaget føyer seg inn i rekken av forslag og endringer fra regjeringa som skal gjøre det lettere for aksjeselskaper å kjøpe norske landbrukseiendommer. I 2014 gav regjeringa aksjeselskapene utvida mulighet til å søke produksjonstilskudd.

- Regjeringa angriper familielandbruket fra alle kanter. Summen av disse forslagene vil være at kapitalsterke interesser får større eierskap i norsk landbruk på bekostning av bonden og matproduksjonen. Eierstrukturene i norsk landbruk blir endra for alltid, og det er svært alvorlig.

Rammer unge bønders investeringsevne

Regjeringa foreslår også å innføre skatt på bygdeutviklingsmidler for bønder i distrikts-Norge. Dette er investeringsmidler som er avgjørende ikke minst for unge bønder som ønsker å satse på landbruk.

- Forslaget bidrar til å svekke unge bønders investeringsevne. Vi vet det er betydelige behov for å investere i både bygninger og driftsapparat rundt om på gårdene. Her skusler regjeringa bort en mulighet til å bygge opp trygge distriktsarbeidsplasser, sier Oddvar Mikkelsen.

Han reagerer også på at regjeringa angriper ei ordning som er spesielt viktig for unge bønder i etableringsfasen.

- Landbruksministeren hevder at han er opptatt av rekruttering til landbruket. Det har jeg problemer med å tro på, når regjeringa også i år forsøker å svekke ei ordning som kommer unge bønder til gode. Å angripe unge bønders muligheter har blitt en tradisjon i denne regjeringas statsbudsjetter, og det er en tradisjon som må endres dersom vi også i framtida skal produsere trygg mat i hele landet, avslutter Oddvar Mikkelsen.

7.6. Pressemelding 4. november: Støtter pelsdyrnæringa

- Møre og Romsdal Bondelag er svært nøgd med store delar av Pelsdyrmeldinga som fredag vart lagt fram av regjeringa. At hovudkonklusjonen er at regjeringa går inn for fortsatt berekraftig framtid for næringa er gledeleg, seier fylkesleiar Oddvar Mikkelsen

Han viser til at statsråden ved framlegginga la vekt på at pelsdyrhald er ei viktig næring i mange fylke. Den er og viktig som tilleggsnæring for anna landbruksdrift og er samfunnsnyttig ved at den sysselset mange menneske både i næringa sjølv og i tilknytta næringar. Ikkje minst bruk av slakteavfall frå husdyrhald og fiskeri.

Oddvar Mikkelsen trekker fram at statsråd Jon Georg Dale legg vekt på at hald av dyra i bur i seg sjølv ikkje er godt nok grunnlag for å forby næringa, og peikar vidare på at eit forbod i Norge berre vil flytte produksjonen til land med dårlegare dyrevelferd enn Noreg.

Det blir lagt fram fleire innstrammingar i krav til korleis dyra skal haldast, mellom anna kor mange mink det kan vere i kvart bur, korleis dyra skal stimulerast gjennom aktiviseringsobjekt i bura som stimulerer til naturleg atferd. Det blir og krav til avl, fôring og stell for å bidra til betra dyrehelse og velferd og til auka dokumentasjon av tiltak som blir sett inn på kvar pelsdyrgard.

Eit eventuelt forbod om tre år ville gje ein samfunnskostnad på 465 millionar kroner har regjeringa rekna ut. Det vil måtte påreknast erstatningar og det vil måtte gjevast betydeleg over-

gangstid dersom eit forbod skal innførast. Nokre av dei nye krava som er foreslått vil gje betydelege kostnader for ein del minkbønder og kompensasjon for dette må diskuterast.

Fylkesleiar Oddvar Mikkelsen seier Møre og Romsdal Bondelag no håpar at Stortinget i si behandling av meldinga legg vekt på regjeringas gode argument for å oppretthalde næringa med visse innstramningar.

Tatt opp i styret: Oddvar Mikkelsen orienterte styret om arbeidet med meldinga i Stortinget.

7.7. Hjemmeside 24. november: Frp tar æren men har seg selv å skylde

- Her i landbruksministrene Listhaug og Dales fylke fortsetter nedgangen i antall gårder og areal dyrka jord etter regjeringsskiftet. Det er umulig å etterleve deres politikk, skriver leder i M&R Bondelag, Oddvar Mikkelsen, i et leserrinnlegg som står på trykk i **Dagbladet** som et svar til stortingsrepresentant Åse Michaelsen (Frp) sitt leserrinnlegg i Dagbladet 21. november.

Vedlegg i presseklikkbunken: Leserrinnlegget fra fylkesleder Oddvar Mikkelsen

7.8. Hjemmeside 5. desember: Hva med Vestlandet, Jon Georg Dale?

- Erfaringene med regjeringa gjennom tre år gjør at vi ser fram til jordbruksmeldinga med stor interesse og dessverre betydelig skepsis. Det skriver fylkeslederne Frøydis Haugen i Hordaland Bondelag, Anders Felde i Sogn og Fjordane Bondelag og Oddvar Mikkelsen i Møre og Romsdal Bondelag i et felles leserrinnlegg i forkant av jordbruksmeldinga - om driftsgranskningene som viser at vestlandsfylkene sakker akterut i forhold til resten av landet når det gjelder inntektsutvikling i landbruket. På trykk i mange lokal- og regionaviser.

Vedlegg i presseklikkbunken: Leserrinnlegget som de tre fylkeslederne har sendt ut til media:

7.9. Regionalt Næringsprogram (RNP) 2017: Føringer for Innovasjon Norge - rammer

På styremøte 3. oktober i orienteringssak 7.5. blir innspill og kommentarer sendt Fylkesmannen. Blant annet **Om bås fjøs:** *Møre og Romsdal Bondelag vil ikke ha føring som ekskluderer bås fjøs for melkeproduksjon på ku fra å kunne motta investeringstilskudd.*

Fylkesmannen tok ikke hensyn til innspillet, meddelt fylkeslaget i kopi av brev datert 11. oktober Fylkesmannens landbruksdirektør sendte til Innovasjon Norge Møre og Romsdal. Etter initiativ fra og kontant med Bondelagets fylkesleder, sendte landbruksdirektør Frank Madsøy 18. oktober ut ei presisering:

Eg viser til brev til Innovasjon Norge Møre og Romsdal, datert 11. oktober 2016. Under *avsnittet «Andre føringar som skal leggjast til grunn ved løyvingar frå 2017-ramme»* er det skrive at *«Innovasjon Norge skal ikkje finansiere bås fjøsar for mjølkeproduksjon på ku»*. I etterkant har det kome spørsmål om korleis dette er å forstå. Eg vil streke under at formuleringa *«bås fjøsar..»* går på husdyrrommet, og at dette er ikkje til hinder for at føretak med bås fjøs kan få finansiering av andre tiltak på bruket.

7.10: Innspill til valgnemnda i Norges Bondelag 2017

Vedlegg: Brev fra valgnemnda

Valgnemnda har startet sitt arbeid og ønsker å ha samme prosess for innspill som i 2016. Vi ønsker at hvert fylke evaluerer sittende styre i Norges Bondelag og gir en tilbakemelding til valgnemnda både på hva som fungerer bra og hva som kan bli bedre. Vi ber at dere tenker over hvilke egenskaper og kompetanse som dere mener er viktige hos de tillitsvalgte i styret i Norges Bondelag, og tenk gjerne langsiktig!

Vi ønsker innspill på kandidater som kan være aktuelle til styreverv i 2017 og kommende perioder. Vi ønsker oss minst 2 navn (en kvinne og en mann) fra deres egen region og minst 2 navn (en kvinne og en mann) fra andre landsdeler. Vi ber dere gjøre oss oppmerksomme på om kandidaten er forespurt på forhånd eller ikke.

Frist for tilbakemeldinger fra fylkene er 15. februar 2017, men de må gjerne komme før. Valgnemnda vil ikke offentliggjøre svarene vi får fra de som er på valg. Det vil være opp til kandidaten selv å vurdere om svaret skal offentliggjøres eller ikke.

Settes opp som egen sak i M&R Bondelag på styremøtet i januar eller i februar.

7.11 Leserinnlegg utsendt 11. desember om ny jordbruksmelding

Landbruks- og matminister Jon Georg Dale la fredag 9. desember fram regjeringas jordbruksmelding.

Oddvar Mikkelsen, Arnar Lyche og Arild Erlien var med på telefonmøte med Norges Bondelag frå kl. 10.00-1030.

Fylkesstyret i M&R Bondelag hadde telefonmøte om meldinga kl. 19.30-20.30.

Fylkesleder Oddvar Mikkelsen sendte ut leserinnlegg, som også ble lagt på hjemmesida:

Vi lyttar med stor interesse og betydeleg skepsis

Landbruksministeren snakka pent om landbrukets endringsvilje og bondens framtidsutsikter da han 9. desember presenterte Stortingsmelding om jordbruk «Endring og utvikling», men i den nye jordbruksmeldinga forsøker regjeringa å fjerne ei rekke enkeltordningar som til saman vil bidra til at distriktslandbruket blir kraftig svekka, og bonden får større risiko.

Hele leserinnlegget står på M&R Bondelags hjemmeside.

7.12 Evaluering av regionalt miljøprogram (RMP)

Vedlegg: Rapport av 19. oktober utdelt til styret

Regionalt miljøprogram (RMP) er etablert for å styrke miljøarbeidet i jordbruket. Høstspredning av husdyrgjødsel er en viktig årsak til avrenning av nitrogen og fosfor fra jordbruket. Med det som bakgrunn innførte Fylkesmannen i Møre og Romsdal en ny ordning i RMP for å møte denne utfordringen. Ordningen fikk navnet tiltak 3.14 - «spreiing i vår/vekstsesong», og bønder som sprer all husdyrgjødsel før 10. august kan søke om tilskudd fra denne ordningen.

NORSØK, i samarbeid med Møre og Romsdal Bondelag, fikk høsten 2015 i oppdrag fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal å evaluere tiltak 3.14 - «spreiing i vår/vekstsesong». Det blei gjennomført en spørreundersøkelse i fem kommuner i fylket, og Møre og Romsdal Bondelag har bidratt med egeninnsats i arbeidet med undersøkelsen.

Rapporten oppsummerer arbeidet, som er utført av rådgiver Rose Bergslid.

7.13. Brev om jordvern – respons frå Ørsta om å opprette jordbank

Organisasjonen Jordvern Møre og Romsdal sendte 15. november sammen med M&R Bondelag og M&R Bonde- og småbrukarlag brev til alle fylkets kommuner om kommuneplanlegging og at jordvern ikke er ei særinteresse, men et samfunnsansvar.

Mottatt brev fra Ørsta kommune om at politikerne i samfunnsutvalget har vedtatt å opprette en «jordbank» for å etablere et redskap for å hindre reduksjon av det samla jordbruksarealet.

7.14. Forbod mot nydyrking av myr

I et av vedtakene i budsjettforliket mellom Frp, H, KrF og V heter det: «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot nydyrking av myr»

Avisa Nationen hadde oppslag om saka 9. desember om at det skaper reaksjoner blant bondeledere, som sier det er viktigere å forby bruk av myrjord til industri og boliger enn å forby nydyrking. Ifølge forskere gir nedbygging av myrjord større utslipp raskere enn nydyrking av myr.

Fylkesleder Oddvar Mikkelsen var intervjuet i Nationen:

Leiar i bondelaget i Møre og Romsdal, Oddvar Mikkelsen er sterkt kritisk til dyrkingsforbod.

– Eg reagerer med sjokk og vantru. Dette er merkeleg symbolpolitikk, seier han og tek heller til orde for å kutte utslepp der konsekvensane blir mindre.

– Mat må vi ha. Dette vil redusere sjansen til å auke matproduksjonen, seier han og viser til at det blir forska på dyrkingsteknikkar som gir mindre utslepp.

Vegard Smenes tok opp saka i fylkesstyret, og kommentert av Oddvar Mikkelsen.

Arnar Lyche orienterte om at fylkeslaget har tatt opp saka overfor Norges Bondelag. Det er Stortinget som har bestilt forskrift om forbud nydyrking av myr.

SAK 42/2016: Innspill til jordbruksforhandlingene 2017

Vedlegg: Uttale jordbruksforhandlingene 2016 fra Møre og Romsdal Bondelag

Vedtak:

Arbeidsutvalget arbeider videre med utkast til uttale 2017. AU tar kontakt med tillitsvalgte i andre organisasjoner i Møre og Romsdal og andre fylkeslag i Bondelaget om innspill og synspunkter til fylkeslagets uttale før utvidet styremøte i mars, for å ha mest mulig felles utgangspunkt. Styret tar med seg synspunkter og vurderinger som kom fram i styrets drøfting til styremøtene på nyåret. Styret vurderer på møtet i januar, etter at regjeringas jordbruksmelding er kjent, om utkast til uttale for jordbruksforhandlingene 2017 skal sendes på høring til lokallagene for endringer av fylkeslagets utkast. **Høringsfrist 24. februar 2017.**

Saksutgreiing

Det er ventet at Regjeringa legger fram jordbruksmeldinga fredag 9. eller fredag 16. desember. Norges Bondelag planlegger behandling av meldinga i styremøte torsdag 5. januar og ekstraordinært møte i representantskapet onsdag 11. januar. Det legges ikke opp til en separat høringsprosess på jordbruksmeldinga i fylker og lokallag.

Fylkesstyret i Møre og Romsdal Bondelag bør ha styremøte før 11. januar – se sak under – for å komme med innspill som fylkesleder kan ha med seg til møtet i representantskapet.

Parallelt arbeid med studie- og høringsopplegg før JBF 2017

Lokallaga blir også i år utfordret på å si sin mening i forkant av jordbruksoppkjøret. Det blir utarbeidet et eget studiehefte, og lokallaga svarer på spørsmålene i studiearbeidet gjennom en egen elektronisk spørreundersøkelse. QuestBack gjør at Norges Bondelag enkelt kan ta ut rapporter over svar og tilbakemeldinger til hvert fylke slik at de kan bygge sine innspill ut fra lokallagas svar. Det oppfordres til å rapportere arbeidet som studiering, da dette gir støtte både til lokallaget og til Norges Bondelag.

Det er også mulig å sende skriftlig innspill til fylkeslaget uten å bruke Questback.

Studiearbeidet før jordbruksforhandlingene 2017 må forholde seg til at meldinga er lagt fram når studiearbeidet foregår. Det er ventet at jordbruksmeldinga drøfter sentrale virkemidler som markedsordninger, omsetningsregioner for melkekvoter, velferdsordninger, klimavirkemidler osv. Disse elementene må drøftes i høringsinnspillene til jordbruksforhandlingene. Endelig form er vanskelig å forskuttere før meldinga er lagt fram.

Tradisjonelt har alle lokallagene fått tilsendt 7 eks av studieheftet i midten av desember hvert år. Ettersom det høyst sannsynlig legges fram ei jordbruksmelding før jul, og denne meldinga vil få betydning for jordbruksforhandlingene, blir studieheftet ikke ferdigstilt før etter at jordbruksmeldinga er lagt fram.

Studieheftet vil derfor ikke være i postkassene til lokallagslederne før på nyåret.

Lokallagenes frist for høringsinnspill til jordbruksforhandlingene er derfor også forlenget fra medio februar til **fredag 24. februar 2017.**

Tilsvarende er fristen medio mars for fylkeslag, faste utvalg og medlemmer av representantskapet forlenget. **Fristen for fylkenes innspill er søndag 19. mars.**

Møte i **representantskapet i Norges Bondelag** for å behandle uttale til jordbruksforhandlingene 2017 er satt til **onsdag 29. og torsdag 30. mars.**

Dette ble drøftet i styret:

Fokusere på å spisse sakene/uttalen fra Møre og Romsdal.

Huske på å legge vekt på innholdet i Vestlandsrapporten.

Hvordan kan alle organisasjoner/tillitsvalgte fra Møre og Romsdal dra i samme retning? Ha dialog med de andre organisasjonene, Tyr, Norsvin, Tine, Nortura m.fl. før fellesmøtet i mars. Solidaritet, stå sammen.

Arbeidsutvalget bør ta kontakt med tillitsvalgte i andre organisasjoner for innspill til tema og moment til uttalen.

Bør også vurdere samordning med andre fylkeslag i Bondelaget.

SAK 43/2016: Oppsummering av årsmøterunden**Vedlegg: Liste over datoer for årsmøtene og representasjon fra fylkeslaget.****Vedtak:**

Gjennomføring av årets årsmøterunde har vært vellykket med fordeling av styremedlemmer på møtene. Det er nyttig og lærerikt for styremedlemmer å besøke nye lokallag hvert år. Det bør være praksis at det skal være besøk på alle årsmøter fra styret eller kontoret. Både lokallagene og fylkeslaget må fortsatt jobbe med å gjøre årsmøtearenaen så spennende at vi får medlemmer til å komme på møtet.

Styret merker seg synspunktene som kom fram, og tar disse med seg til planlegginga av årsmøterunden neste år.

Saksutredning:

Årsmøtene i lokale Bondelag skal holdes innen 31. oktober. På styremøtet tidligere i høst ble fylkesstyremedlemmene og ansatte ved kontoret fordelt for deltakelse i lokallagsårsmøtene. Denne lista ble sendt lokallagene i lokallagsbrev i september sammen med meldingsskjema om val, rapport lokallagsarbeid og aktivitetsmidler, forslag på innkalling og sakliste til årsmøte, adresseetiketter og medlemslister.

Lokallagene tok direkte kontakt med oppsatt styremedlem/ansatt og avtalte tid for årsmøtet.

Vedlagte lister viser at pr 7. desember har fylkeslaget oversikt over datoer for årsmøter i 36 av 43 lokallag. (Mangler dato i Sande, Follestadalen, Stordal, Harøy og Fjørtoft, Midsund, Frei og Smøla).

Fylkeslaget sin praksis med å sende ut på forhånd forslag til dato for avvikling av årsmøtet, og endra vedtekter til Norges Bondelag med framskyndet frist til innen 1. november hvert år for å holde årsmøtet i lokalt Bondelag, virker positivt for gjennomføring av årsmøterunden i M&R Bondelag.

Situasjonen i lokallagene:

Hjørundfjord Bondelag har ikke fått valgt ny leder. Bli et ekstraordinært årsmøte senere når valgmennda får gjort en ny jobb

Ny leder valgt i 8 lokallag; Vanylven og Syvde, Austefjord og Bjørke, Valldal, Stranda, Ytre Haram, Rauma, Eide og Halså.

Deltakelse på årsmøtene: Lokale årsmøter er en viktig arena for meningsutveksling mellom medlemmer og signal fra lokallagene inn til fylkesstyret. Styremedlemmer og tilsette ved kontoret ønsker å delta på årsmøtet. Også i år fordelte styret i M&R Bondelag alle fylkesstyremedlemmene for deltakelse i alle lokallagsårsmøtene. På grunn av stram økonomi dette året valgte vi å fordele fylkesstyremedlemmene for deltakelse på årsmøter i eget nærområde. Slik sparte vi reiseutgifter og møtegodtgjørelse. Resterende lokallag fikk besøk av en kontoransatt. Fylkeslaget har deltatt på 34 møter og møtt 35 lokallag (det vanlige er 20-25 årsmøter): Oddvar Mikkelsen (5), Gunnhild Overvoll (4), Odd Bjarne Bjørdal (3), Petter Melchior (3), Vegard Smenes (4), Marte Halvorsen (2), Arnar Lyche (10), Atle Frantzen (1), Rose Bergslid (2).

Styremedlemmer hadde sendt inn skriftelige rapporter fra årsmøtene de hadde deltatt på. På styremøtet var det ei oppsummering av årsmøterunden.

Det ble drøftet i styret:

Er en fordel at de som skal ut på årsmøtene tar kontakt og krever en årsmøtedato i lokallagene.

SAK 44/2016: Tildeling av «Aktivt Lokallagsmidlar» 2016 til lokallaga
--

Vedlegg: Tilråding på bakgrunn av innkomne søknader **28 lag**

(27 lag i 2015, 31 lag i 2014, 27 lag i 2013, 25 lag i 2011, 23 lag i 2010, 27 lag i 2009, ikkje utdelt i 2008, 26 lag i 2007, 30 lag i 2006, 29 lag i 2005, 35 lag i 2004 og 30 lag i 2003).

Vedtak: Styret slutter seg til forslaget til fordeling med de endringer som kom fram. Styret vil fordele kr **192.641** i Aktivt Lokallagsmidler for 2016 i samsvar med tilråding.

Det er også i år forutsetning for tildeling at laget har søkt, med unntak av Åpen Gard og uttale til jordbruksforhandlingene. Fordelinga er basert på kr. 500 til alle lag som har uttalt seg om jordbruksavtalen og kr. 500 til anna prioritert aktivitet etter skjønn.

I tillegg kr. 5.000 til lag som har arrangert Åpen Gard på gardsbruk, midler til ekstra deltakelse fra lokallagene på ledermøtet, kostnader for annonsering av Åpen Gard, midler til sluttfinansiering av "Gjemnes-prosjektet", utgifter gjennom året til aktiviteter og markedsmateriell i lokallagene, og utgifter til regionmøter med lokallagene i januar 2016.

Styret er imponert og svært glad for de mange gode aktivitetene som er i lokallaga på utadretta tiltak, tilbud til medlemmene og medlemsverving. Laga får kopi av fordelingsdokumentet som også sier noe om aktiviteter i ulike lag. Fylkesstyret vi oppfordre lokallagene til å bli flinkere til å synliggjøre aktivitetene gjennom året ute i media og overfor andre grupper i lokalsamfunnet.

Fordelingsgrunnlag: Sum til fordeling: Kr 192.641

Uttale jordbruksforhandlingene Kr. 500,-- x 30 lag	15.000
Åpen Gard (Molde BL og Nesset BL) Kr. 5.000,-- x 2 arr	10.000
Anna prioritert aktivitet etter skjønn: 160 tiltak x kr 500,--	80.000
Annonsering Åpen Gard	7.238
Brukt hittil i år til diverse aktiviteter/markedsmateriell i lokallagene	10.000
Sluttfinansiering av "Gjemnes-prosjektet" for 2015 og 2016	25.000
Ekstra deltakelse fra lokallagene på ledermøtet	25.000
Regionmøter med lokallagene i januar 2016 – møtelokale og servering 50 pers x kr 400	20.000
Disponibelt	403
Sum fordelt	192.641

Saksutredning:

Fylkeslaget får hvert år tildelt midler til aktiviteter i lokallagene. Lokallagenes frist var satt til 20. november. Midler som ikke blir fordelt til lokallagene går inn i fylkeslagets regnskap. Noen fylker fordeler hele beløpet til lokallagene, andre holder igjen deler i fylkeslaget til dekning av kostnader i forbindelse med regionale debattmøter og utadrettede arrangement.

Møre og Romsdal er tildelt kroner 192.641 i aktivitetsmidler for 2016 etter følgende mal:

- Kroner 5.000 til hvert fylke
- 70% av resterende beløp etter antall medlemmer
- 30 % av resterende beløp etter antall lokallag

Fylkeskontoret har gått gjennom alle 28 søknader og årsmeldinger. Oppsummert viser dette at det er færre aktiviteter å prioritere etter skjønn i 2016 enn det var i 2015. Mens det i 2015 var **231 tiltak** a kr 500 som ble fordelt (til sammen kr 115.500), viser tilsvarende gjennomgang for i år **157 tiltak** (kr 78.500). Fylkeskontoret har fortsatt valgt å holde på kr 500 pr tiltak.

Mange av lokallagene som søker om Aktive Lokallagsmidler har god økonomi. Det er ikke økonomien i laget som avgjør planlegging og gjennomføring av aktiviteter gjennom året. Fylkeslaget har hvert år aktiviteter og møter med gratis deltakelse fra tillitsvalgte i lokallagene. Kostnader til bl.a. leie av møtelokale og servering dekkes av fylkeslaget.

Regionmøter: I januar 2016 ble det holdt regionmøter. 19. januar på Batnfjordsøra i Gjemnes og 25. januar på Sjøholt i Ørskog. Det møtte 25 personer på hvert møte. Inviterte var alle tillitsvalgte og styremedlemmer i lokale Bondelag. Fylkesleder Inge Martin Karlsvik og organisasjonssjef Arnar Lyche møtte på begge plasser. Snittkostnad pr person inkl møtelokale og servering m.m. er ca kr 400 x 50 personer = **kr 20.000**.

Ekstra deltakelse på ledermøtet: Til ledermøtet 11. og 12. november på Åndalsnes var hele lokallagsstyret innkalt, slik tradisjonen har vært de siste årene. Fra 7 lokallag møtte det i år to eller flere, totalt 10 deltakere i tillegg til leder fra lokallaget. Ledermøtet er opplæring og kompetanseheving av tillitsvalgte. Gjennomsnittlig kostnad pr deltaker er kr 2.500 x 10 deltakere = **kr 25.000** (Oppholdskostnader + felleskostnader + reisekostnader)

Gjemnes-prosjektet: Det er satt **kr 25.000** til sluttfinansiering av ”Gjemnes-prosjektet”, som vil ha stor overføringsverdi til andre lokale Bondelag.

Åpen Gard er høyt prioritert av fylkeslagene. Vi har prioritert å dekke både fylkeslagets utgifter med annonsering **kr 7.238** og tilskudd til lokallagene fra Aktive Lokallagsmidler. 2 arrangører av Åpen Gard får tilskudd på kr. 5.000 pr. arrangement, til sammen **kr 10.000**.

Fylkeslaget har gjennom året hatt diverse utgifter til aktiviteter og markedsmateriell i lokallagene, vel ca **10.000 kroner**.

Det er forslag om kr 500 for uttale jordbruksforhandlingene og kr 500 pr. tiltak/aktivitet, i tillegg til at det er prioritert etter skjønn.

Fylkeskontoret registrerer at det stort sett er de samme lagene som søker hvert år. Dette tross i at midlene flere ganger er kunngjort for leder og styremedlemmene i lokallagene i god tid.

SAK 45/2016: Aktiviteten i lokallagene. Fadderordning.**Vedtak:**

Fylkesstyret og kontoret merker seg synspunktene som har kommet fram om at det foregår for lite i Bondelagets regi på Sunnmøre, og vil ha dette med seg når aktiviteter for 2017 planlegges.

Styremedlemmene i Møre og Romsdal Bondelag fordeles med et spesielt fadderansvar for hver sine lokallag, i samsvar med liste nedenfor. Målet er at det skal være enklere for lokallaga å ta kontakt. Fadderen tar kontakt med sine lokallag noen ganger i året. Mellom hvert styremøte være kontakt med minst halvparten av lokallagene en er tildelt. På fylkesårsmøtet i mars legges det opp til et kort møte gruppevis mellom faddere og lokallagene.

Saksutredning:

Lokale bondelag har varierende aktivitet. I flere saker det siste året har styret vært opptatt av aktiviteten i lokallagene. Aktiviteten er viktig både med hensyn til å verve nye medlemmer, beholde medlemmer og organisasjonens slagkraft i mange saker. Fordeling av Aktive Lokallagsmidler viser at det er stor aktivitet i mange lokallag, men den viser også at variasjonen er svært stor.

Styret har særlig vært opptatt av aktiviteten i lokallagene på Sunnmøre. Det er nevnt at det foregår for lite i Bondelagets regi på Sunnmøre. Å legge flere av fylkeslagets aktiviteter til Sunnmøre kan bidra til at også den lokale aktiviteten og synligheten øker. Det kan være mulig å oppnå tettere kontakt mellom fylkeslaget og lokallagenes tillitsvalgte ved å opprette fadderordning, se omtale under.

Vi bør ta på alvor tilbakemeldinger som har kommet om at bondelagsmedlemmer føler det skjer lite på Sunnmøre i fylkeslagets regi. Fylkesstyret og kontoret bør ha dette i tankene når aktiviteter for 2017 planlegges.

Styret skal i SAK 48/2016 drøfte møteplan og møtedatoer for styret 1. halvår 2017. For styremøtet i april bør styret vurdere om det er aktuelt med 2-dagers møte på Sunnmøre med innlagte gårdsbesøk for å gjøre oss mer kjent med landbruket og bøndene i området, og diverse annet. Det har kommet forslag om bl.a. grillkveld for lokallagsstyrer og evt treff med turistnæringa.

Det har også kommet fram forslag om debattmøter i samband med jordbruksmeldinga og/eller andre tema, bl.a. om importvern, og samarbeid med NNN og NHO mat og drikke. Aktuelt sted Stranda.

Samling for Unge Bønder holdes på Sæbø i Ørsta lørdag 28. og søndag 29. januar. Dette arrangementet er et samarbeid mellom Bondelaget, Tine, Nortura og Felleskjøpet.

Temadag Eierskifte ved Bondelagets samarbeidsadvokat Ole H. Rødstøl blir lagt til Ørsta lørdag 11. februar.

Fadderordning

Mange fylkeslag i Norges Bondelag har ei fadderordning med at hver av styremedlemmene har ansvar for kontakt med et antall lokallag som vi skal ha jevnlig kontakt med og ha en telefonrunde til før fylkesstyremøter. Her kan fylkesstyrets medlemmer be om innspill til saker styret skal ha opp, høre om det er noe de arbeider med eller er opptatt av. Fylkesstyret kan også hjelpe lokallagene med ideer til aktiviteter.

Styret i Norges Bondelag har også innført dette opplegget. Einar Frogner er Møre og Romsdal Bondelag sin kontakt i styret.

Årsakene til varierende aktivitet i lokallagene kan være sammensatt, men er stort sett avhengig av innsatsen lokale tillitsvalgte legger ned. Ofte står og faller mye på lederen i lokallaget. For en leder i et lokallag kan det være av stor verdi å få hjelp og støtte fra noen utenfor laget. Fadderordningen kan således indirekte bidra til både bedre medlemsoppslutning, større aktivitet i lokallaget og bedre gjennomslagskraft i organisasjonen. Kontakten kan intensiveres i viktige perioder, for eksempel under jordbruksforhandlingene. Ordninga bør være ei utveksling av informasjon mellom fylkesstyret og lokallaget. Det meste av kontakt mellom fylkesstyremedlem og lokallagslede bør kunne gjøres over telefon.

Fylkeskontoret har ikke drøftet eller utarbeide «instruks» for fadderordninga. Men vi har hentet inn ett par eksempler på hvordan det er utformet i andre fylkeslag:

Hordaland Bondelag - GJENNOMFØRING: RUTINAR OG FUNKSJON

- Målet er å skapa naturleg og god tovegkommunikasjon mellom styret og lokallaga, som grunnlag for meiningsutveksling og samarbeid.
- Styremedlemene tek kontakt med lokallaga ved behov, gjerne ein gong i kvartalet – på telefon, men E-post kan også nyttast.
- Graden av kontakt frå fylkesstyret bør vere tilpassa responsen hos lokallaga og styremedlemene sitt skjøn.
- Lokallaga skal føle kontakten som hjelp, støtte og motivasjon i lokallagsarbeidet, ikkje som press.
- Viktig å presisere at lokallaga kan ta kontakt på eige initiativ og leggja grunnlag for samtale ut over ”den faste” kontakten.
- Kontakten skal være eit uttrykk for at fylkeslaget ynskjer å bruke tid/ressursar inn mot lokallaga.
- Viktig å formidla at kontakten kan vere ein kanal for å målbera lokallaga sine synspunkt ovafor fylkesstyret.
- Det etablerte kontaktpunktet skal også kunne nyttast i samband med aksjonar og liknande.
- Fordelinga av lokallag mellom styret må ikkje sjåast på som absolutt. Det er mogleg å byte seg imellom. Det viktige er at kontakt skjer.
- Kontoret har ansvaret for oppdatering av kontaktinformasjonen lokalt, og å melde denne til styret.

Sør-Trøndelag Bondelag:

1. Fadder tar jevnlig (minst en gang i måneden) kontakt med sine lokallagsledere på mail og sms. Lag en adressegruppe både på PC og mobil som gjør det enkelt å sende ut beskjeder.
2. Hvordan kontakte, telefon, mail, sms? Det meste tidseffektive er selvsagt sms eller mail kontakt. Sms blir sannsynligvis oftere lest enn mail. Type kontakt må variere avhengig av behov. Imidlertid er den normale kontakten en telefonsamtale som bør avtales på forhånd.
3. Fadder bør møte på et styremøte i sitt fadderlag en gang året. Tidspunkt kan være valgfritt, men tidlig høst og rett over nyttår kan være gunstige tidspunkt. Tema på et slikt møte kan være verving, fagmøter, kontakt med lokale politikere, osv.
4. Faste tider å ta kontakt med lokallagene kan være:
 - a. En måned før årsmøtet i Sør-Trøndelag Bondelag: Innspill til valgkomiteen? Innspill til saker på årsmøtet? Utsendinger til årsmøtet?
 - b. Før gjennomføring av informasjonsaksjonen i april: Planer? utfordringer? Hjelp til gjennomføring?
 - c. Etter at kravet i jordbruksforhandlingene er sendt til Regjeringen: Spørsmål om kravet? Oppmøte på informasjonsmøtet på Skjetlein?
 - d. Ved avtale: Kommentarer til avtalen? Forklaring nødvendig? Behov for oppklaringsmøter fra fylkesstyret?
 - e. Ved brudd: Aksjonsplaner som gjennomføres? Orientering om fylkes- og nasjonale aksjoner
 - f. Tre uker før lokale årsmøter: Valgkomite satt i gang? Årsmøtet bestemt? Ønske om besøk?
 - g. Tre uker før ledermøtet: Representasjon fra lokallaget? Orientering om programmet.
 - h. Før jul: Innspill til valgkomiteen, aktuelle saker i lokallaget? God jul!

Fadder-fordeling i Møre og Romsdal Bondelag:

(fordelinga er trukket vilkårlig):

Lokallag	Fadder
Vanylven og Syvde BL	Vegard
Rovde BL	Petter
Sande BL	Arnar
Vestre Sunnmøre BL	Odd Bjarne
Volda og Dalsfjord BL	Oddvar
Austefjord og Bjørke BL	Gunnhild
Ørsta BL	Oddvar
Follestaddalen BL	Petter
Hjørundfjord BL	Gunnhild
Ørskog BL	Petter
Eidsdal og Norddal BL	Marte
Valldal BL	Vegard
Stranda BL	Marte
Sunnylven BL	Vegard
Liabygda BL	Petter
Stordal BL	Marte
Sykkylven BL	Oddvar
Skodje BL	Odd Bjarne
Giske BL	Gunnhild
Hildre og Vatne BL	Marte
Ytre Haram BL	Petter
Harøy-Fjørtoft BL	Odd Bjarne

Lokallag	Fadder
Molde BL	Marte
Vestnes BL	Vegard
Rauma BL	Petter
Neset BL	Odd Bjarne
Midsund BL	Vegard
Gossen BL	Petter
Fræna BL	Gunnhild
Hustad BL	Vegard
Eide BL	Marte
Averøy BL	Oddvar
Frei BL	Odd Bjarne
Gjemnes BL	Marte
Straumsnes og Tingvoll BL	Oddvar
Sunndal BL	Gunnhild
Ålvund BL	Vegard
Surnadal BL	Odd Bjarne
Todalen BL	Odd Bjarne
Rindal BL	Oddvar
Aure og Tustna BL	Gunnhild
Halsa BL	Gunnhild
Smøla BL	Oddvar

Oddvar Mikkelsen: Mobil 41460565 - oddvarm74@gmail.com

Volda og Dalsfjord BL, Ørsta BL, Sykkylven BL, Averøy BL, Straumsnes og Tingvoll BL, Rindal BL, Smøla BL

Gunnhild Overvoll: Mobil 97164856 - gmoever@online.no

Austefjord og Bjørke BL, Hjørundfjord BL, Giske BL, Fræna BL, Sunndal BL, Aure og Tustna BL, Halsa BL

Odd Bjarne Bjørdal: Mobil 95928731 - oddbjarne.bjordal@tussa.com

Vestre Sunnmøre BL, Skodje BL, Harøy-Fjørtoft BL, Neset BL, Frei BL, Surnadal BL, Todalen BL

Petter Melchior: Mobil 92283477 - petter.melchior@gmail.com

Rovde BL, Follestadalen BL, Ørskog BL, Liabygda BL, Ytre Haram BL, Rauma BL, Gossen BL

Vegard Smenes: Mobil 99786830 - vsmenes@gmail.com

Vanylven og Syvde BL, Valldal BL, Sunnlyven BL, Vestnes BL, Midsund BL, Hustad BL, Ålvund BL

Marte Halvorsen: Mobil 93423436 - marte.halvorsen@svorka.net

Eidsdal og Norddal BL, Stranda BL, Stordal BL, Hildre og Vatne BL, Molde BL, Eide BL, Gjemnes BL

SAK 46/2016: Evaluering ledermøtet 11.-12. november 2016

Vedlegg: Omtale og bilder fra Ledermøtet er lagt ut på heimesida. Se også PRESSEKLIPP

Vedtak:

Styret tar med seg det som kom fram i styret i sitt videre arbeid. Styret er godt fornøyd med arrangementet og sitter igjen med et positivt helhetsinntrykk. Både faglig og sosialt ble det et vellykket ledermøte med mye faglig påfyll. Et godt program ga motivasjon og inspirasjon til arbeidet i Bondelaget.

Saksutredning:

Totalt deltok det 50 personer på Ledermøtet på Grand Hotel Bellevue, Åndalsnes.

Av disse 34 tillitsvalgte fra 24 lokale bondelag, 10 tillitsvalgte/tilsette fra fylkestyret/-kontoret, leder valgnemnda og 5 innledere/gjester. 7 lokale Bondelag stilte med to eller flere deltakere, totalt 10 personer ekstra. Som en viktig del av Bondelagets satsing på tillitsvalgte på alle plan i organisasjonen, oppmodet fylkeslaget i invitasjonen alle lokale Bondelag i M&R om å møte med så mange styremedlemmer som mulig.

Normalt samler ledermøtene i M&R Bondelag mellom 60 og 70 deltakere. I år kolliderte ledermøtet med Storfe 2016 på Lillestrøm, der også Felleskjøpet hadde unge bønder samling. Flere tillitsvalgte i Bondelaget ga tilbakemelding om deltakelse der framfor ledermøtet.

Oppsummering program:

- Leder møtet på Grand Hotel Bellevue ble ønsket velkommen til kommunen av daglig leder i Nordveggen AS, **Solveig Brøste Sletta** og jordbrukssjef **Gerd Dale**.
- Leder i Møre og Romsdal Bondelag, **Oddvar Mikkelsen**, presenterte for møtet og styrte diskusjonen om rapporten som er bestilt av bl.a. M&R Bondelag: Vestlandsjordbruket – vinn eller forsvinn?
- Fredag ettermiddag var avsatt til to gardsbesøk hos unge nyetablerte bønder i Rauma. Første stopp var på et tradisjonelt mjølkebruk med båsfjøs hos **Anna Håland Berget**. Hun overtok garden 1. januar 2016. Hun og ektemannen flyttet fra godt betalte jobber i Bergen for å overta heimgarden på Åndalsnes. Neste stopp var gardsbesøk hos **Stein Lindseth** noen kilometer nedenfor Trollveggen. Her har østlendingen Stein sammen med kona Heidi Leren fra 1. januar 2016 overtatt hennes familiegard, og satser på gardsdrift med ammekyr.
- Før middag ga forfatter, fotograf og turmann kjent fra flere ekspedisjoner, **Stein P. Aasheim** fra Isfjorden i Rauma, deltakerne innblikk gjennom ord og bilder glimt fra hans mange varierte aktiviteter og opplevelser.
- Rådgiver i Møre og Romsdal Bondelag, **Rose Bergslid**, hadde første programpost lørdag om kua er klimaversting.
- Rådgiver i næringspolitisk avdeling i Norges Bondelag, **Elin Marie Haga Stabbetorp**, presenterte nysatsingen klimarådgiving på gårdsnivå.
- Styremedlem i Norges Bondelag, **Einar Frogner**, Hedmark, innledet til debatt om ny stortingsmelding om landbruk og stortingsvalget 2017, som er prioriterte arbeidsoppgaver i Bondelaget kommende året.
- Stortingsrepresentant **Else-May Botten (Ap)** var invitert til ledermøtet for å snakke om Hvordan vinner landbruket stortingsvalget? Men hun ble forhindret til å komme til Åndalsnes, så hun deltok i møtet via Skype, mens fylkesleder i M&R Arbeiderparti, **Per Vidar Kjølmoen**, stilte opp fysisk i møtet.
- Leder **Oddvar Mikkelsen** innledet om det politiske arbeidet i Møre og Romsdal Bondelag
- Distriktssjef i HV-11 (Møre og Fjordane heimevernsdistrikt 11), **Per Olav Vaagland**, var invitert til ledermøtet for å snakke om matberedskap og rikets sikkerhet.

- Ledermøtet ble avsluttet med at assisterende landbruksdirektør i Møre og Romsdal, **Ottar Longva**, orienterte om prosess og sluttresultat for fylkets kommende Landbruksmelding 2017.

Heimeside 16.11.2016: Inspirerende ledermøte på Åndalsnes

Over 50 tillitsvalgte fra lokallagene og fylkeslaget, gjester og innledere deltok på det årlige ledermøtet i Møre og Romsdal Bondelag fredag 11. og lørdag 12. november, som i år var lagt til Åndalsnes i Rauma kommune. Det ble et faglig og sosialt vellykket ledermøte med mye faglig påfyll, motivasjon og inspirasjon til arbeidet i Bondelaget

Kommentert i fylkesstyret:

Hotellet fungerte ikke helt etter forventningene.

Burde vært litt mer tid til programposter første dagen.

Ha mer fokus på organisasjonssaker, medlemsverving, lokallagsaktiviteter.

Avkreve deltakerne i å være mer aktive, utveksle erfaringer og fortelle hverandre hva en gjør.

Legge opp til underholdende måte om organisasjonsbygging på neste ledermøte

Vurdere å ha argumentasjonskurs, om mediarbeid

SAK 47/2016: Utvidelse av prosjektet «Auka sau og storfeproduksjon i Møre og Romsdal»**Forslag til vedtak:**

Møre og Romsdal Bondelag støtter utvidelsen av prosjektet «Økt sau og storfeproduksjon i Møre og Romsdal» og utnevner Odd Bjarne Bjørdal til ny representant i styringsgruppa.

Saksopplysninger

Prosjektet «Økt sau- og storfeproduksjon i Møre og Romsdal» er nå inne i sitt tredje og siste år. Prosjektrapport med status for prosjektet fra 1.9.2015 – 1.9.2016 ble sendt fylkesstyret i Bondelaget på e-post 26. oktober.

Prosjektet har oppfylt forventningene og målparametrene er i stor grad oppfylt. Saueproduksjonen øker, både i antall dyr og med antall bruk i drift. På grunn av overproduksjon av lam er fokuset rettet mot å støtte de som allerede er i gang. På storfesiden ser vi at blant annet nedgangen i ammekuttallet har snudd og peker oppover. Det er også mye planlegging på gang over hele fylket. Det sendes heller ikke livkalv ut av fylket lenger.

På siste møte i styringsgruppa ble det diskutert å videreføre prosjektet med tre nye år. Et prosjekt skal ikke være finansiering av faste stillinger, så vinklingen må bli litt endret, sjøl om mye kan fortsette som før. Blant annet er tanken å se på sammenheng mellom lave slaktevekter på lam og funn av antistoff mot flåttrelaterte sykdommer. Dette kan gjøres relativt rimelig, siden prosjektlederen er veterinær. Prosjektet må også gå opp grensene mot beiteprosjektet. Det er gitt helt uformelle signal om at finansiering er mulig, men eierne av prosjektet, deriblandt Bondelaget, må bestemme seg for om dette er noe de ønsker.

Det blir et møte i styringsgruppa i slutten av januar for å konkludere i saken. Bondelaget sin representant, Inge Martin Karlsvik, ber om at fylkesstyret i MRBL drøfter dette. Hvis prosjektet skal utvides er det naturlig at fylkesstyret utnevner ny representant til styringsgruppa, og at denne møter på styringsgruppemøtet i januar.

Vurderinger/diskusjon

Godt prosjektresultat tyder på god prosjektledelse. Og vi har fortsatt stor underdekning av storfekjøtt og derfor fortsatt en jobb som bør gjøres.

SAK 48/2016: Møteplan og møtedatoer for styret 1. halvår 2017

Vedtak: Styremøtene og andre aktiviteter blir på de datoene som er fastsatt:

- **Onsdag 4. januar: Styremøte om jordbruksmeldinga**
Styret kommer med innspill til kontoret på forhånd om saker de ønsker skal løftes fram fra Møre og Romsdal.
Fylkeskontoret sender e-post til lokallagene for å be om innspill som de mener er viktig at fylkeslaget tar opp fra styret og fylkesleder på repr-skapet – frist en dag i romjula.
Andre saker på styremøtet: innspill til aksjonskomiteen og innspill til valgkomiteen.
- **Onsdag 15. februar: Styremøte**
Årsmelding, regnskap, sakliste, program, årsmøtesaker
- **Torsdag 9. mars: Styremøte** med samvirke om uttale jordbruksforhandlingene.
- **Torsdag og fredag 6.-7. april: Styremøte** 2-dagers på Sunnmøre
- **Torsdag 1. juni: Styremøte og møte med årsmøteutsendingene** til NB-årsmøtet i Sarpsborg 14.-15. juni.
- **6.-7. november: M&R Bondelag ledermøtet 2017** på Trøndersk Landbruk
Styret går for å prøve å legge arrangementet til Ålesund.

Saksutredning:

Fylkesårsmøtet blir holdt på Alexandra Hotell i Molde fredag 3. mars og lørdag 4. mars. Sakspapir og årsmelding m.m. må sendes ut ca torsdag 23. februar (ikke postutlevering lørdag). Det må holdes et styremøte i februar for behandling av årsmelding, regnskap, sakliste, program og saker til årsmøtet. Trykking årsmelding bør starte senest mandag 20. februar.

Datoer styremøte i januar, februar og mars

- **Januar:** Styremøte i M&R Bondelag før ekstraordinært møte i representantskapet onsdag 11. januar om jordbruksmeldinga. Styret kommer med innspill som fylkesleder har med seg til representantskapet. Andre aktuelle saker på styremøtet i januar er:
 - innspill til aksjonskomiteen (frist 13. januar – Oddvar er medlem)
 - innspill til valgnemnda Norges Bondelag (frist 15. februar - Gunnhild er medlem)
- **Februar Styremøte** Årsmelding, regnskap, sakliste, program og saker til årsmøtet. (Det er vinterferie i skolen i uke 8 – (20.-24. februar 2017))
- **Mars Styremøte** med samvirke om uttale jordbruksforhandlingene.
Lokallagas frist for uttale er 24. februar. Norges Bondelag sender ut fylkesvise rapporter basert på lokallagas svar via QuestBack. Fylkeslaga sin frist for å sende uttale til Norges Bondelag er **19. mars**. Ved å ha dette møtet etter fylkesårsmøtet 3. og 4. mars, kan vi eventuelt ha programpost i årsmøtet der utsendingene kommer med innspill til styret.

Styremøte i april - Påska er fra søndag 9. april til mandag 17. april.

Styret må vurdere om vi allerede nå skal fastsette dato for møte, og om dette skal holdes uka før påske i uke 14 (3.-7. april) eller i uke 16 (18.-21.april).

Vurdere om det også er aktuelt med 2-dagers møte med utferd til f.eks Sunnmøre.

Styremøte i juni

Styremøte og møte med årsmøteutsendingene ...**juni** (Årsmøtet i Norges Bondelag er i Sarpsbort onsdag 14. og torsdag 15. juni). Fastsettelse av dato kan også utsettes til styremøtet i mars.

Ledermøtet november 2017: Levende Landbruk 2017 i Stjørdal 6. og 7. november 2017

Vedlegg: referat fra AU-møte i Midt-Norsk Samarbeidsråd 14. november.

Jfr referat - styret bør drøfte om vi skal delta her.

SAK 49/2016: Fylkeslagets økonomi – rapport pr 7. desember 2016**Vedlegg: Regnskap mot budsjett pr 7. desember 2016**

Vedtak: Framlagt rapport tas til orientering.

Saksutredning: Det var orientering i styremøtet om regnskapsrapport

Avdeling 8103 Fylkesleder

Stort avvik mellom budsjett og regnskap.

Avdeling 8110 Styret

Stort forbruk.

Avdeling 8112 Ledermøte

Det er dratt med kr 54 821 fra fjorårets ledermøte.

Avdeling 8113 Årsmøtet

Overforbruk i forhold til budsjett.

Avdeling 8119 Valgnevnda

Vi har spart kr 6577 i forhold til budsjett.

Avdeling 8120 Evaluering RMP

Vi har betalt NORSØK kr 60 000 for gjennomføringen, og har fått innvilget kr 89 750 i tilskudd som vi får utbetalt.

Avdeling 8122 Landbrukskonferanse

Vi har søkt om kr 122 154 i tilskudd fra Landbruksselskapet. Arild har etterspurt svar.

Avdeling 8125 Utadretta virksomhet

Stor sekkepost der mye blir ført. Stort overforbruk. Betalt rapport fra AgriAnalyse kr 112 000.

Avdeling 8126 Fortsatt gardsdrift

Vi har spart kr 94 737 i forhold til budsjett

Avdeling 8129 Godt bondesamliv

Arrangementsunderskudd på kr -5896

Avdeling 8131 Støtte og gaver

Stor kostnad som ikke er budsjettert. Blant annet -kjøp av bøker som gaver. Tilskudd til NBU på kr 12 000.

Avdeling 8132 Unge bønder

Arrangementsoverskudd på kr 5921

Avdeling 8135 Møter og kurs

Budsjett overskredet med kr 60 302. Kun lønns- og reisekostnader. Skyldes stor aktivitet.

Avdeling 8136 Kurs- og arrangementsutgifter

Budsjett overskredet med kr 49 951. Regionmøter, møte om Konesjonsloven, Dyregod osv.

Avdeling 8138 Gjemnesprosjektet: Ferdigført med 14 650 i overskudd

Budsjett 2016	Regnskap		Budsjett 2016		Netto	Pr 7. des 2016
	2015	Inntekter	Kostnader	Regnskap 2016		
Avdeling	732 342				757 000	743 411
8101 Generelt	1 852	299 000	300 000		-1 000	190 255
8103 Fylkesleder	70 699	108 000	94 000		54 000	91 235
8105 Opplæring tillitsvalgte	-389 504				-350 000	-444 808
8110 Styret	-90 005				-150 000	-68 193
8112 Leder møtet	-157 671	10 000	160 000		-160 000	-180 394
8113 Årsmøtet	-24 698				-60 000	-53 423
8119 Valgnemnda	0				0	-60 000
8120 Evaluering RMP	8 070				0	22 300
8122 Landbrukskonferansen					0	-798
8123 Matfestivalen	0				0	-60
8124 Gjødselfhåndtering	-97 666				-60 000	-136 258
8125 Utadretta informasjon	-51 269				-27 500	66 237
8126 Fortsatt gardsdrift	36 247				0	0
8128 Bedre og økt beiting	873				0	-5 896
8129 Godt bondesamliv	-4 809				0	-26 167
8131 Støtte og gaver	0				0	5 921
8132 Unge bønder	4 250					-60 302
8135 Møter og kurs.	4 250				-30 000	-49 591
8136 Kurs- og arrangementsutg.	-3 496					14 650
8138 Gjemnesprosjektet	16 871	150 000	150 000		0	167 366
8140 Aktive lokallagsmidler	56 336				-27 500	215 485